

Oost-Polen

Henk Hut

24 maart 1994

Na de jaarvergadering was er een lezing van Henk Hut over natuur en natuurbescherming in Polen. De spreker is de afgelopen jaren meerdere malen in Polen geweest en heeft verschillende gebieden in het noordoosten bezocht. De Biebzra ontspringt op Russisch grondgebied en stroomt door een van de meest uitgestrekte moerasgebieden van Europa. Het Mazurisch merenplateau bevindt zich in het uiterste noordoosten van Polen en bestaat uit bos en heel veel meren. Soorten die je hier tegen komt bij een tocht per kano zijn Zwarte Stern, Grote Karekiet, Krekelzanger, Roodmus, Kwak en IJsvogel. Verder is het water glashelder, vindt je er prachtige watervegetaties, zwemmen er palingen rond zo dik als kabeltouwen en is er een rijk insectenleven. Kortom, je treft hier een compleet moerasesysteem aan, een woord dat je voor de Nederlandse moerasgebieden met enige voorzichtigheid gaat gebruiken.

De Poolse natuur is sterk verweven met het agrarisch gebruik. Ook in de Biebzra moerasen wordt, zij het op kleine schaal hooi gewonnen en in het verleden meer dan nu. Voornaamste bedreiging is ontwatering van natte gebieden en intensivering van de landbouw, vaak met steun van de EG.

In 1985 hebben een aantal ornithologen uit Bialowieza een bond voor vogelbescherming opgericht, de PTOB (de letters staan voor

Potnocnopodlaskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, lees: Noordpoolse Bond voor Vogelbescherming). Men probeert op meerdere manieren aan vogelbescherming te doen. Door middel van inventarisaties wordt de broedvogelstand in kaart gebracht, er wordt onder andere gewerkt aan een atlas, en worden veranderingen gesignaleerd. Er wordt onderzoek gedaan naar arenden om de broedbiologie en biotooeisen te achterhalen. Deze kennis is van belang voor de bescherming van deze soorten.

Er komen verschillende soorten voor: Schreeuwarend, Bastaardarend, Steenarend, Slangenarend, Zeearend en Visarend. De Schreeuwarend broedt aan de randen van open plekken in uitgestrekte bosgebieden, meestal zijn dit komvenen. Karakteristiek zijn verder de Zwarte Ooievaar en de Kraanvogel. De PTOP probeert met hulp van vrijwilligers zoveel mogelijk nesten op te sporen en in kaart te brengen. Van ieder nest worden gegevens verzameld over aantal jongen, prooikeus, gewicht e.d. De bescherming van deze soort is in de wet geregeld door te stellen dat in een zone van 100-200 m rond een nest geen bosbouw- of landbouwwerkzaamheden mogen worden uitgevoerd en in een straal van 300 meter geen ingrijpende veranderingen (kap) mogen plaatsvinden. Ieder gevonden nest is in dit geval een gered nest, maar de soort is hierom niet erg populair bij bosbouwers. Soortgelijke regelingen zijn van toepassing op andere soorten.

Door gebieden aan te kopen wordt geprobeerd om deze te behouden, belangrijke broedgebieden voor de Waterrietzanger en de Poelsnip zijn bijvoorbeeld aangekocht en veiliggesteld. Hiervoor krijgt men onder andere financiële steun uit andere landen in Europa. De grondprijzen zijn voor onze begrippen erg laag, maar voor een Poolse natuurbeschermingsorganisatie hoog genoeg.

Verder probeert men landschapsparken in te stellen en wordt een kaart uitgegeven van de Biebzra met daarop de vegetatie en de verspreiding van broedvogels. Hiermee wordt gemikt op ontwikkeling van het "ecotoerisme" en het wekken van belangstelling voor de unieke natuur van dit land. Dat laatste is de

spreker in ieder geval deze avond gelukt. Tegelijkertijd vrees je dat in Polen hetzelfde gaat gebeuren wat zich in ons land de afgelopen eeuw heeft voltrokken. Wij proberen met man en macht met natuurontwikkelingsprojecten iets te herstellen terwijl in Polen door een kleine groep enthousiastelingen alles wordt gedaan om iets unieks te behouden. Aankoop van gebieden lijkt ook met de Poolse grondprijzen geen alternatief omdat juist de uitgestrektheid een kenmerk en voorwaarde is en omdat de mens door het kleinschalige gebruik ook een belangrijke rol speelt in het geheel.

Johannes Tonckens